
SFL i kobling med ...

11. Nordisk workshop i SFL og socialemiotik

Abstracts

[http://inss.ku.dk/kalendera/sfl-i-kobling-med/
sflnordisk2015@hum.ku.dk](http://inss.ku.dk/kalendera/sfl-i-kobling-med/sflnordisk2015@hum.ku.dk)

I samarbejde mellem
Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet
Og
Institut for Skole og Læring, Professionshøjskolen Metropol

Inviterede talere

The relation between function and meaning

Prof. Theo van Leeuwen

Syddansk Universitet

leeuwen@sdu.dk

The paper will review definitions of 'function' and 'meaning' in systemic-functional linguistics and discuss the relation, and occasional overlap, between these two concepts. It will argue that, in contemporary society, function is taking over from meaning, relegating meaning to a subsidiary role in social life, and discuss the consequences of this development from a social semiotic point of view.

Contrasting Images of Marimekko: Promotional and News Media Pictures – an exercise in multimodal meaning-making

Prof. Eija Ventola

Aalto University, School of Business, Dept. of Management Studies, Organizational Communication

eija.ventola@aalto.fi

With partial collaboration with the working group of Angelsoe Emil, Heikkinen Sara, Saarinen Petra, Tenkanen Sini, and Viitanen Laura

Marimekko has for decades been one of the leading fashion brands from Finland. It is known for its colourful designs in textiles and products which can also be purchased in Marimekko shops and on-line world-wide. Visuality is particularly prominent in the design of Marimekko textiles and products, and it also is highlighted in the company's own texts and photographs in its promotional and communications material. Marimekko is also present in the media, not just in the promotional sense of ads and so on, but also as a news item, be it ups and downs of the Marimekko stocks and its market share, a new store being opened, a new product launched, or a change of CEO. In the year 2013, Marimekko was in the news frequently, due to some plagiarism issues concerning some of its designs. This paper discusses the designs involved and Marimekko's own promotional images and those of the press at the time. The aim is to contrast Marimekko's perspective to the media perspective and to see what kind of visual choices Marimekko and the media make in order to generate particular meanings for the viewers of the images. The media image data for this paper has been taken from articles in online and paper newspapers, and the promotional images, in turn, are uploaded from Marimekko's public newsletters, promotional materials, other company sources and their official Facebook-page. The analyses are qualitative in nature and rely on current multimodal theories enhanced within the SFL-approach. The analyses of the representational, interpersonal and compositional aspects of the images reveal some tentative results that indicate a differentiation of function in promotional pictures and media images. When for example Marimekko aims to convey positive meanings by connecting with the viewer and framing the image ideally, media's representation seems to be quite different at this time. Whereas Marimekko aims to engage with the viewer, the media show distance and less interaction, or guide the viewers' gaze to designs accused of plagiarism. Moreover, the promotional images portray Marimekko's designs in a gracious environment, which illustrates

the company values and ads emotional experience to the products. The media, in turn, portray the same designs in a less positive setting, for instance in a factory, where no favorable experiential feel is added to them.

Projekt READ – sammen om læsning og skrivning

Et lodtrækningsforsøg om læseintervention i hjemmet, informeret af SFL og pædagogisk lingvistik

Docent, Mette Vedsgaard Christensen

VIA University College

mvc@via.dk

Projekt READ – sammen om læsning er et et-årigt projekt gennemført i et samarbejde mellem TrygFondens Børneforskningscenter, Aarhus Universitet, Aarhus Kommune og VIA University College. Projektet undersøger, om læse- og skrivefærdigheder hos elever i 2. og 3. klasse kan løftes gennem en intervention, hvor forældre får støtte til læse- og sprogudviklende aktiviteter i hjemmet. Interventionen er designet med udgangspunkt i den sprogbaserede og SFL-informerede pædagogiks teoretiske grundantagelser: Et sociokulturelt syn på læring (Vygotsky 1978), stilladseringsbegrebet (Wood m.fl. 1976), indsigter fra samme paradigmes studier af voksen-barn samtaler (Painter 1999), samt erfaringer fra interventioner med dialogisk læsning (Whitehurst m.fl. 1988). Projektet er designet som et randomiseret lodtrækningsforsøg og datagrundlaget stammer fra næsten 3000 børns faglige tests i skolen. I projektet indgår også en før- og efter-screening af elevernes skriftsprogskompetencer. Det indsamlede tekstmateriale er kodet med inspiration fra SFL, men med skyldig hensyntagen til kodningens validitet og reliabilitet.

Projektets design, formål og resultater har relevans for SFL-interesserede, da det er første gang i en dansk pædagogisk kontekst, at den pædagogiske lingvistik indgår i et eksperimentelt design.

Paper præsentationer

Hvordan få SFL-baserede strategier kan understøtte læsning og skrivning på et højt niveau

Uni Beck

Hovedstadens Ordblindeskole

UB@hokbh.dk

I workshoppen arbejdes der med få centrale SFL strategier, som kan understøtte både læsning og skrivning af svære fagtekster, herunder redigering af talesprogsprægede udkast. Mere specifikt, belyses betydningen af aspekter som grammatisk metafor og thema/rhema for en tekst på et højt abstraktionsniveau. Workshopkens deltagere vil sammenligne og analysere to korte tekster med 'samme' indhold men med forskellig kontekst – nemlig et abstract fra en naturvidenskabelig poster over for en uformel beretning.

Workshoppen har som overordnet formål at perspektivere betydningen af den skriftsproglige del af dansk- og engelskundervisningen til at give vore elever/ studerende værktøjer, der støtter deres videre uddannelse efter skolen, hvor kravet til skriftlig formidling af fagspecifik viden og problematikker på engelsk på et højt niveau bliver mere og mere aktuelt, et krav, som, hvis ikke mødt med relevant skriftsproglig udvikling, for mange studerende kan udgøre en unødvendig hindring med hensyn til at udtrykke deres tanker eller i værste fald gennemføre et studie.

Workshoppen er udpluk fra erfaringer fra anvendelse af SFL-strategier i undervisningen i academic writing af unge med dysleksi på videregående uddannelser.

"Vi är professionella i vårt agerande och levererar i tid med rätt kvalitet": Svenska myndigheters värdegrundstexter som multimodal genre

Anders Björkvall

Institutionen för svenska och flerspråkighet,
Stockholms Universitet

anders.bjorkvall@su.se

Catharina Nyström Höög

Akademien humaniora och medier,
Högskolan Dalarna

cnh@du.se

Svenska myndigheters textbruk har förändrats sedan 2000-talets början genom att texter inriktade på intern- och extern positionering och beteendereglering fått ökat utrymme. Vi intresserar oss speciellt för så kallade *värdegrundstexter* som karakteriseras av ett för myndighetstexter helt nytt bruk av visuella resurser som bilder och grafik. Vårt syfte är att beskriva centrala genredrag hos värdegrundsgenren samt dess arkeologi och intertextuella relationer. Det finns t.ex. både diakrona och synkrona intertextuella kopplingar till texter inom det svenska skolväsendet och inom företagsvärlden. Presentationen mynnar ut i en kritisk diskussion av värdegrundens funktioner i den offentliga sektorns textlandskap. Vi pekar på framväxten av värdegrundsgenren som en alternativ, till synes mer informell, styrningshjälp där narrativisering, individualisering och visualisering av avsändare, ledningsgrupp och anställda tas i anspråk (jfr Rehnberg 2014).

Undersökningen hör teoretiskt och metodiskt hemma i skärningspunkten mellan kritisk diskursanalys och multimodal genreteori. Diskursordning är ett viktigt begrepp som summerar

11. Nordisk workshop i SFL og socialsemiotik

av de diskurser, genrer och stilar som används inom en institution (Fairclough 2003, jfr van Leeuwen 2005). Vi ser genren värdegrund som en realisering av flera samtidigt pågående processer vilka påverkar diskursordningarna vid svenska myndigheter. Genreteorin anknyter i grunden till Miller (1984) – genre förstås utifrån det arbete texterna uträttar – i kombination med socialsemiotiska antaganden om multimodala genrekonfigurationer (jfr Bateman 2008, Held 2005, Hiippala 2014, 2015) och deras diakrona förändringar (Bezemer och Kress 2008).

Vårt material utgörs av en huvudsaklig textkorpus av värdegrundstexter och så kallade visions-texter (både aktuella och äldre) från myndigheter samt en jämförelsekorpus med värdegrundstexter och visioner från företag och ideella organisationer såsom fotbollsföreningar och scoutrörelsen som samlats in under 2015.

Referenser

- Bateman, J. 2008. *Multimodality and genre: A foundation for the systemic analysis of multimodal documents*. London: Palgrave Macmillan.
- Bezemer, J. & Kress, G. 2008. Writing in multimodal texts: A social semiotic account of designs for learning. *Written Communication*, 25(2): 166–195.
- Fairclough, N. 1992. *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. 2003. *Analyzing discourse: Textual analysis for social research*. London: Routledge.
- Held, G. 2005. Magazine covers – A multimodal pretext-genre. *Folia Linguistica* XXXIX/1-2: 173–196.
- Hiippala, T. 2014. Multimodal genre analysis. I: S. Norris & C. D. Maier (red.), *Interactions, images and texts: A reader in multimodality*. (Trends in applied linguistics. 11.) Boston & Berlin: De Gruyter. S. 111–123.
- Hiippala, T. 2015. *The structure of multimodal documents: An empirical approach*. London: Routledge.
- Miller, C. 1984. Genre as social action. *Quarterly Journal of Speech*. 70: 151–167.
- Rehnberg, H. S., 2014: *Organisationer berättar. Narrativitet som resurs i strategisk kommunikation*. (Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk. 90.) Uppsala: Uppsala universitet.
- Van Leeuwen, T. 2005. *Introducing social semiotics*. London: Routledge.

Illness Perception - depressive patienters stemmer

Christina Fogtmann Fosgerau

Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet

fogtmann@hum.ku.dk

'Illness perception' er et tiltagende centralt begreb inden for den medicinske verden; patientens forståelse og præsentation af egen lidelse antages at være afgørende for patientens bedring, ligesom det antages at være afgørende at den behandlende læge er bekendt med denne forståelse. Imidlertid er undersøgelserne af illness perception ikke i nogen særlig grad forankret i nær-sproglige analyser der ellers kunne give et detaljeret indblik i patienternes forståelser. I et studie af konsultationer mellem patienter diagnosticeret med depression hos henholdsvis praktiserende læger og psykiatere undersøger vi med SFL hvordan patienterne præsenterer deres symptomer og depressive tilstand. Vi finder bl.a. at patienterne ofte oplever

en hyper-aktivitet i hovedet, og vi finder at deres ytringer ofte afslører oplevelsen af et tab af agens. Vores studie viser også at patienternes symptomer til tider fremstilles som 'mærkelige', og at lægerne ikke udforsker dem yderligere. I mit oplæg vil jeg eksemplificere resultaterne og diskutere betydningen af at symptomerne ikke stemmer overens med kernesymptomerne beskrevet i ICD-10 (nedtrykthed, nedsat lyst/interesse og nedsat energi og øget træthæd).

Trossamfunns selvrepresentasjoner på nett: Modalitet og medialisering

Anne M. Foss

Universitetet i Agder

anne.m.foss@uia.no

En stadig større del av den religiøse diskursen foregår nå på nett, og etablerte trossamfunn forventes gjerne å presentere seg selv og sin tro på denne arenaen. I dette paperet vil jeg se på noen utvalgte kristne trossamfunns hjemmesider i et sosiosemiotisk tekstperspektiv, men også med utgangspunkt i et sentralt begrep i innen forskningsfeltet religion og media, nemlig *medialisering*.

Begrepet medialisering knyttes særlig til Stig Hjarvard, som definerer det slik: "Ved medialisering av samfundet vil jeg overordnet forstå den proces, hvor samfundet i stigende grad underlægges eller bliver afhængigt af medierne og deres logik" (Hjarvard 2008:28). Det er altså hele samfundet som «medialiseres», dette er en langvarig prosess, der institusjoner og interaksjonsmåter, inkludert de religiøse, endres som følge av medienes økte betydning. Hypotesen om medialisering innebærer en antakelse om at etablerte trossamfunn mister autoritet og innflytelse. Sammen med tendenser som pluralisering, individualisering og estetisering vil medialisering kunne utgjøre en utfordring for trossamfunnene, og samtidig påvirke hvordan de kommuniserer og representerer sin tro. Det kan derfor være interessant å se hvordan trossamfunnene forholder seg til disse tendensene i sine nett-tekster, blant annet i forhold til valg av modalitet, henvendelsesformer og representasjonsmåter.

SFL og personlighetstestning

- når personlighetstestning som rekrutteringsværktøj bliver afgørende for hvem der tilbydes ansættelse

Freja Graf og Signe Gross

Sprogpsykologi, Københavns Universitet

freja.graf@adm.ku.dk

Signegross@gmail.com

Vi vil præsentere dele af vores speciale ved sprogpsykologi, Københavns Universitet, som vi netop har afsluttet. Vores præsentation vil omhandle SFL i kobling med praksisfeltet

Personlighetstestning i forbindelse med rekruttering. Personlighetstests findes i mange former og anvendes i lige så mange forskellige sammenhænge, eksempelvis terapi, rekruttering og rådgivning. Til rekruttering er det et hyppigt anvendt værktøj i jagten på den

11. Nordisk workshop i SFL og socialsemiotik

helt rette medarbejder. I Danmark bruger 70 % af store virksomheder og 40 % af små virksomheder en personlighedstest i forbindelse med rekrutteringsprocesser. Men hvilken betydning har testen og dens sproglige realiseringer egentlig for den endelige beslutning om hvem, der skal tilbydes den ledige stilling, når testen udføres under helt særlige omstændigheder og desuden må være præget af et hos ansøgeren stærkt ønske om at blive tildelt den ledige stilling?

I vores speciale har vi undersøgt en personlighedstests sproglige realiseringer og dens rolle i en virksomheds rekrutteringsproces. Vi ønsker til denne workshop at præsentere, hvordan vi med SFL har belyst testens 220 spørgsmål, der – hver især og i lyset af hinanden – er afgørende for det enkelte spørgsmåls svarmulighedsrum og i sidste ende den personprofil, som skal afspejle testtagerens personlighed.

Vi vil blandt andet præsentere, hvordan testens sproglige realiseringer er med til at skabe nogle konstruktioner, der, som testresultat, fremstår som en form for sandhed om den enkelte kandidat. Dette er et problem, fordi kandidaten i en efterfølgende jobsamtale holdes op imod den i testen skabte personlighed og fordi testens (manglende) genklang i denne efterfølgende samtale er afgørende for den endelige beslutningstagen, idet kandidater vurderes i forhold til de gennem testresultaterne på forhånd skabte konstruktioner og forventninger. Med vores oplæg vil vi vise, hvordan vi med SFL som analyseredskab blandt andet har kunne belyse, at testen er med til at skabe nogle normative forventninger, som bliver umulige for kandidater at leve op til, fordi det ikke er muligt under den efterfølgende samtale at genskabe de samme konstruktioner, som er udsprunget er selve testen.

Hvordan positionerer studentene seg i forhold til ideologier om skiving og læring?

Astrid Granly

Høgskolen i Buskerud og Vestfold

Astrid.Granly@hbv.no

Det overgripende tema i mitt pågående PhD-prosjekt er å undersøke hvordan norskfagets spesielle ansvar for skriveopplæringen blir ivaretatt i grunnskolelærerutdanningen 5-10 (GLU 5-10). Mitt prosjekt er en kvalitativ studie der jeg undersøker: 1) hva slags syn på språk, tekst og skiving møter studentene i profesjonsfaget og i praksisfeltet, 2) hva slags kunnskaps- og ferdighetsgrunnlag knyttet til skiving kommer til overflaten i studentenes møte med skivedidaktiske utfordringer i praksis, og 3) sammenhengen, eller mangel på sammenheng, mellom teorifelt og praksisfelt.

Disse forskningsspørsmålene søker jeg å besvare ved å følge et utvalg studenters arbeid knyttet til skiving gjennom et år med studier i norsk, der kildematerialet er hentet inn fra både teorifelt og praksisfelt. Materialet fra teorifeltet består av studiets programplan og tekster som inngår i realisering av denne, mens materialet fra praksisfeltet består av et utvalg skrifthendelser fra studentenes praksisundervisning med tilhørende tekster. Disse skrifthendelsene har jeg, med utgangspunkt i etnografisk tradisjon (Erikson 1977, Christensen, Elf og Krogh 2014) gitt status som nøkkelhendelser, med andre ord hendelser med eksemplarisk eller paradigmatisk karakter som kan fungere som tolkningsnøkkel for øvrig

materiale. Ut over dette vil intervjuer med praksislærere og studenter, samt feltnotater, bli brukt som bakgrunnsteppe for analysene.

Prosjektets teoretiske forankring er innenfor en sosialsemiotisk grunnforståelse med særlig vekt på Hallidays systemisk-funksjonelle lingvistikk (Halliday, 1978, 1994; Halliday & Matthiessen, 2004), herunder Eggins og Slades rammeverk for analyse av konversasjon (1997). Martin og Whites teori om Appraisal (2005) trekkes også inn der dette er hensiktsmessig. Dette rammeverket gjør det mulig å analysere språk i bruk på et svært detaljert nivå, og for å tolke funnene fra analysene trekker jeg på Faircloughs kritiske diskursanalyse (1992, 2010). Fairclough tilbyr rammeverk der analysene foregår i tre dimensjoner: 1) analyse av teksten, 2) analyse av diskursive prosesser knyttet til produksjon og fortolkning av teksten, og 3) sosial analyse av den diskursive hendelsen i form av dennes betingelser og effekter på ulike nivå.

Gjennom mine analyser ønsker jeg å si noe om hvilke ideologier om skrivning, språk og tekst studentene møter i fagopplæringen og i praksisfeltet, herunder hva slags diskurser studentene forutsettes å kunne delta i. Analysene vil også gjøre det mulig å si noe om hvordan studentene posisjonerer seg i forhold til rådende ideologier, og hvordan de deltar i de ulike diskursene. En slik analyse vil kunne avdekke og sette ord på forhold i sosial praksis som det ellers ikke er lett å få øye på, og på den måten bidra til innsikter i pedagogiske og didaktiske forhold omkring skrivning som emne i norskfaget på GLU 5-10.

I denne presentasjonen ønsker jeg å legge fram mine funn fra en diskursanalyse av en undervisningssekvens ledet av studentene der temaet er å skrive dikt.

Litteratur:

Christensen, T. S, Elf, N.F, Krogh, E. (2014) *Skrivekulturer i folkeskolens niende klasse*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Eggins, S. & Slade, D. (1997). *Analysing casual conversation*. London: Cassell.

Erickson, F. (1977). *Some Approaches to Inquiry in School-Community Ethnography*. *Anthropology & Education Quarterly*, 8(2), 58-69.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.

Fairclough, N. (2010). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. Harlow: Longman.

Halliday, M. A. K. (1978). *Language as social semiotic: the social interpretation of language and meaning*. London: Edward Arnold.

Halliday, M. A. K. & Hasan, R. (1989). *Language, context, and text: Aspects of language in a social-semiotic perspective* (2 utg.). Oxford: Oxford University Press.

Halliday, M. A. K. (1994). *An introduction to functional grammar*. London: Arnold.

Halliday, M. A. K. & Matthiessen, C. M. I. M. (2004). *An introduction to functional grammar*. London: Arnold.

Holmberg, P. & Wirdenäs, K. (2010). *Skrivpedagogik i praktiken. Textkedjor, textsamtal och texttypologier i tre svensklärares klassrum*. *Språk & stil: tidskrift för svensk språkforskning*, Ny följd, 20, 105-131.

Ivanic, R. (2004). *Discourses of Writing and Learning to Write*. *Language & Education: An International Journal*, 18(3), 220-245.

Macken-Horarik, M., Devereux, L., Trimmingham-Jack, C. & Wilson, K. (2006). *Negotiating the territory of tertiary literacies: A case study of teacher education*. *Linguistics and Education*, 17(3), 240-257.

11. Nordisk workshop i SFL og socialsemiotik

Martin, J. R. & White, P. R. R. (2005). *The language of evaluation: appraisal in English*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Skriftspråksutveckling i gymnasieskolan. Förväntad och förverkligad progression

Per Holmberg

Institut för svenska språket, Göteborgs universitet

per.holmberg@svenska.gu.se

Målen för elevers skriftspråksutveckling är under ständig debatt och revision. Hur ska de formuleras, förstås och utvärderas? Frågorna ställs på sin spets när det gäller ungdomsskolans sista år vilka ju ska förbereda eleverna att skriva i en mångfald av olika kontexter, exempelvis som medborgare, som anställda i olika yrken och som studenter i högre utbildning. Systemisk-funktionell lingvistik har ofta använts som ett didaktiskt verktyg, t.ex. via Sydneyskolans genremodell, och presenterat egna mål och strategier för lärares skrivundervisning. I min presentation visar jag hur teorin och dess analytiska begrepp även kan utnyttjas för att analysera mål som är fastställda för en utbildning samt elevtexters måluppfyllelse också där ingen speciell didaktisk intervention genomförts. Studien är avgränsad till den svenska gymnasieskolans studieförberedande program. Först visar jag hur gällande målformuleringar och kunskapskrav för skrivande kan tolkas i termer av registervariabler, nämligen som krav på att eleverna ska kunna hantera alltmer specialiserade fält (*field*), mer distanserade relationer (*tenor*), samt mer logiskt strukturerade framställningsformer (*rhetorical mode*). Därefter presenterar jag exempel ur en korpus på 160 elevtexter, skrivna av fyrtio elever under deras tre år i gymnasieskolan, och visar hur texterna förhåller sig till målen genom sina ideationella, interpersonella och textuella språkliga val. Ett oväntat resultat är att progressionen i texternas kvalitet i flera fall uteblir. Jag hoppas få möjlighet att diskutera om detta beror på att den systemisk-funktionella analys jag gjort missar väsentliga drag som hade kunnat tolkas som tecken på utveckling, eller om det beror på att flera av eleverna på detta område redan vid starten av sin gymnasietid klarar ungefär det som krävs vid avslutat utbildning. Studien är genomförd inom ramarna för projektet *Content and Language Integration in Swedish Schools* (CLISS) vilket är finansierat av svenska Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté 2011–2014.

Sättningskomplekset – en oprydning

Alexandra Holsting og Thomas Hestbæk Andersen

Institut for Sprog og Kommunikation, Center for Multimodal Communication, Syddansk Universitet

aho@sdu.dk

handersen@sdu.dk

Vi går i clinch med IFG's beskrivelse af sætningskomplekset og præsenterer en alternativ beskrivelse, som er mere funktionel, altså i højere grad er orienteret mod betydning end mod form.

For det første diskuterer vi forskellen mellem hypotaktiske sætningskomplekser og sætninger med indlejrede sætninger og når frem til en mere nuanceret beskrivelse end den aktuelle i *An*

Introduction to Functional Grammar (IFG). Det er vores opfattelse, at denne aktuelle beskrivelse er ganske formalistisk og således ikke lever op til teoriens ambition om at være funktionel.

For det andet udfordrer vi antagelsen om, at relationen mellem sætningerne i et sætningskompleks altid er af ideationel karakter; således præsenterer vi eksempler, hvor relationen snarere er af tekstuel eller interpersonel karakter.

Mere konkret vil vi diskutere forskellige tilgange til komplekse sætninger af typen:

Da de var ankommet, gik de på jagt efter en restaurant.

Da alt var udsolgt, satte de sig på en trappesten.

Her eksisterer der inden for SFL to fundamentalt forskellige tilgange, nemlig IFGs idé om (hypotaktiske) sætningskomplekser, der i lighed med de parataktiske er univariate strukturer, og Cardiff-skolens analyser, der opererer med koordinerede strukturer på den ene side og konstituentsætninger på den anden. I Cardiff-analysen anses alle underordnede sætninger som konstituent (og dermed som multivariate strukturer), i IFG-analysen opereres der ganske vist med indlejrede/nedrangerede sætninger i nogle funktioner (Subjekt, Komplement, Postmodifikator), men det udelukkes eksplicit, at Adjunkter kan have sætningsform. I vores paper indleder vi med at opridsse denne uenighed (der går helt tilbage til Huddlestons review af den første udgave af IFG) og præsenterer vores bud på en analyse, der indebærer en anerkendelse af Adjunksætningsmuligheden, men en samtidig opretholdelse af det hypotaktiske sætningskompleks. Huddlestons og Fawcetts kritik af sætningskompleksanalysen er nemlig efter vores mening begrundet, men tager ikke højde for alle relevante eksempler. Således udviser underordnede sætninger forskellige grammatiske mønstre, som analysemodellen bør tage højde for. Endelig diskuterer vi antagelsen om, at relationen mellem sætningerne i et sætningskompleks altid er af ideationel karakter; efter vores mening giver et multifunktionelt blik på sætningskomplekset bedre mulighed for at forklare konstruktioner som:

Hvis du vil høre min mening, er det noget pjat.

Hvad angår den danske sommer, så er den ikke noget at råbe hurra for.

Analyser af elevtekster – og faglig bedømmelse: teori og praksis.

Projekt sprogbaseret undervisning og læring i Køge Kommune.

Grethe Kjær Jacobsen

Køge Kommune

grethe.kjaer.jacobsen@koege.dk

Ruth Mulvad

Konsulent

rm@inquam.dk

Del 1: diskussion af metoden

At lære et fag er at lære at skabe betydning på en specifik faglig måde. Som funktionelle lingvister kan vi analysere elevers sproglige valg fx i deres skriftlige fremstillinger af et fagligt emne, men hvordan skal de bedømmes fagligt, fx i faget fysik? Hvordan kan vi slutte fra elevers sproglige valg til deres faglige forståelse? Eller spurgt lettere polemisk: Hvor mange fx nominaliseringer skal en elev beherske i en given genre i et givent fag på et givent klassetrin for at få topkarakter? Hvor lange skal nominalgrupperne være, hvor komplicerede? Hvordan afgør vi om eleven kommunikerer hensigtsmæssigt i relation til tekstens kontekst?

At svare på sådanne spørgsmål kræver at vi kan svare på dette spørgsmål: Hvilken relation er der mellem elevers valg af sproglige ressourcer og vurderingskriterier i et fag? En måde at

nærme sig et svar på kunne være at utvikle analyserne af elevers betydningsdannelse/semiosis på det semantiske stratum på basis af analyserne af det leksikogrammatisk stratum og af kulturkonteksten. En sådan semantisk beskrivelse giver et billede af hvordan en faglig 'verden' hos en bestemt elev konstrueres. Med en socialsemiotisk analyse kan vi måske mindske dette 'gab' mellem analyse af teksten og dens kontekst på den ene side og på den anden bedømmelse i den faglige kontekst – og dermed sikre en højere grad af validitet og reliabilitet i den faglige bedømmelse.

Del 2: bedømmelse af elevtekster – i praksis

I projektet har vi efter det første år indsamlet ca. 150 elevtekster i fagene dansk, natur/teknik og matematik på 3., 4., 5., 7. og 8. klassetrin i to omgange: en før projektstart og en ved afslutningen af første projektår.

Et af formålene var at dokumentere betydningen af den sprogbaserede undervisning på elevernes læring. Vi ville se hvordan elever skriver når de er blevet undervist på denne måde. Et andet formål var at evaluere undervisningen gennem elevteksterne: ved at sammenligne fx før- og eftertekster fra forskellige klasser på samme klassetrin og eftertekster indsamlet i forskellige klasser, kunne vi dokumentere betydningen af lærerindsatsen og dermed på et oplyst grundlag vejlede læreren mht. til den fremtidige undervisning.

I vores oplæg vil vi vise det bedømmelsesværktøj vi har udviklet, og eksempler på analyser af elevtekster. Vi vil gerne diskutere hvordan vi forenkler værktøjet så det kan bruges af lærere i praksis, både til elevbedømmelse og læreres selvevaluering, - uden at forsimplingen går ud over det socialsemiotiske grundlag.

Referencer

Christie, Frances & Beverly Derewianka(2008): *School Discourse. Learning to write across the school years*. Continuum.

Jacobsen, Grethe Kjær & Ruth Mulvad (in progress): *Hvorfor skriver man i skolen? Evaluering af elevtekster efter første projektår: Sprogbaseret undervisning i Kjøge Kommune*.

Mulvad, Ruth: Hvornår er en elevtekst god?, in: Golden, Anne & Elisabeth Sejl (eds) (2015): *Skriving på norsk som andrespråk*. Cappelen Damm Akademisk.

Elevers skrivekompetanse

Professor Eva Maagerø, Henriette Hogga Siljan og Aslaug Veum

Institutt for språkfag, Høgskolen i Buskerud og Vestfold

eva.maagero@hbv.no

henriette.siljan@hbv.no

aslaug.veum@hbv.no

I denne presentasjonen vil vi legge frem en studie av elevers skrivekompetanse. Studien omfatter 81 tekster som alle er skrevet av elever på 6. trinn, og alle er kategorisert som beskrivende eller argumenterende skrivehandlinger. Formålet er å kartlegge elevenes skrivekompetanse innenfor flere vurderingsområder på både ordnivå, setningsnivå og tekstnivå. Vi vil i vår presentasjon fokusere på noen foreløpige funn knyttet til vurderingsområdet *Grammatisk kompleksitet og oppbygning av setninger*. I hvilken grad varierer det mellom ulike ordgrupper, setningstyper og setningskonstruksjoner? I hvilken grad er ordgruppene utbygd? Og finner vi noen systematiske forskjeller mellom de beskrivende og

argumenterende tekstene? Analysene vil være forankret i sosialsemiotikk og systemisk-funksjonell lingvistikk.

Vår studie er en del av Normprosjektet (*Developing standards for the assessment of writing. A tool for teaching and learning*, 2012-2016). Dette er et samarbeidsprosjekt mellom forskere fra flere institusjoner og fag (Høgskolen i Sør-Trøndelag, Universitetet i Oslo, NTNU, Universitetet i Agder, Høgskolen i Buskerud og Vestfold og Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning). Prosjektet er forankret i et funksjonelt syn på skriving, og skriveforskere samarbeider med 20 projektskoler fra hele Norge for å utvikle kunnskap om hvilke skriveferdigheter samfunnet kan forvente at elevene mestrer etter skolens skriveopplæring. Forventningene er uttrykt som nasjonale normer. Studien er utformet som en intervensjonsstudie, der en stor mengde elevtekster og vurderingsdata er samlet inn til analyse før og etter at skolene har fått skoleing i prosjektets skriveperspektiv. Våre elevtekster er hentet fra den første innsamlingsfasen.

Referanser:

- Berge, Kjell Lars & Skar, Gustaf (2015). *Ble elevene bedre skrivere? Intervensjonseffekter på elevers skriveferdigheter og skriveutvikling*. NORM-prosjektet, Rapport 2.
- Halliday, Michael A. K. (1987). *Spoken and Written Modes of Meaning*. I: Horowitz, Rosalind og Samuels, S. Jay (Red.). *Comprehending oral and written language*. San Diego, New York, Berkely, Boston, Sydney, Tokyo, Toronto: Academic Press, Inc.
- Halliday, Michael A. K. & Matthiessen, Christian M.I.M. (1999). *Construing experience through meaning. A language-based Approach to Cognition*. London/New York: Continuum
- Halliday, Michael A. K. & Matthiessen, Christian M.I.M. (2004). *An Introduction to Functional Grammar*. Third Edition. London: Hodder Arnold
- Matre, Synnøve & Solheim, Randi. *Developing national standards for the assessment of writing. A tool for teaching and learning* Prosjektskisse.

Sproglige valg og evidensbaseret praksis i medicin

Gritt Overbeck og Ole Olsen

Forskningsenheden for Almen praksis, København

Institut for folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet

gritt.overbeck@sund.ku.dk

Introduktion: Medicinske diskurser forbinder vi med rationel tænkning. Ikke desto mindre er det ikke ualmindeligt at der er modsætningsforhold mellem den bedste tilgængelige viden på den ene side og klinisk praksis på den anden; og det er blevet anbefalet at bruge kvalitative metoder til at undersøge de processer der er forbundet med at overføre bedst tilgængelige viden til klinisk praksis. Denne analyse er del af et større kvalitativt studie af udbredelse og implementering af evidens.

Mål: At undersøge hvordan klinikers sproglige valg afspejler deres opfattelse af ny evidens, når denne udfordrer de eksisterende forståelser og klinisk praksis

Materiale og metode: Fra et datamateriale bestående af 8 timers transskriberede lydoptagelser af dialoger med mere end 100 praktiserende læger udvalgte vi et særligt illustrativt udsnit af transskriptionen, som herefter blev transskriberet detaljeret. Data blev analyseret ved brug af

11. Nordisk workshop i SFL og socialsemiotik

redskaber fra to analytiske tilgange til talt sprog; systemiske funktionel lingvistik og konversationsanalyse.

Resultater: Analysen viste at de sproglige udtryk i relation til (i) lyd, (ii) grammatik og (iii) interaktion havde kommunikative funktioner i forhold til at etablere en dramatisk fortælling, vise talerens meget personlige forhold til emnet, skabe rum for diskursidentiteter som både mor og læge, og endelige legitimere diskursidentiteten som mor i en akademisk diskussion.

Konklusion: Analysen af talehastighed, grammatiske valg og identitetsarbejde viste at præsentationen af ny evidens som er i konflikt eksisterende opfattelser i dette tilfælde ikke kun udløser professionel skepsis men også følelsesmæssigt ubehag.

Retorisk analys och analys av textens interpersonella metafunktion

Gunilla Almström Persson

Institutionen för svenska och flerspråkighet Stockholms Universitet & Institutionen för kultur och lärande, retorik, Södertörns högskola

gunilla@qunillapersson.se

Inom den sociosemiotiska traditionen utgör en del av analysen texters funktion i relation till kulturella, historiska och kanske framför allt situerade sociala sammanhang (Halliday 2004). Den retoriska analysen diskuterar yttranden i relation till situation och diskurs (Bitzer 1968). Att textanalysen inom de två fälten ligger nära varandra är därför inte svårt att förstå.

Flera av de resurser som studeras i retorisk analys rör interaktion och textens relationella potential: exempelvis apostrof, ethopopeia och prosopopeia. Dessa liknar vad som brukar beskrivas som interaktionella resurser inom sociosemiotiken, t ex kommunikativa handlingar och roller samt uttryck för närhet och distans för såväl verbaltext som bild. I föredraget diskuterar jag hur retorikanalysen skulle kunna utvecklas med hjälp av redskap från SFL samt omvänt vilka retoriska medel som skulle kunna utvidga den sociosemiotiska textanalysen. Diskussionen kommer att kretsa kring exempel från mer eller mindre persuasiva multimodala texter.

At udforske betydningspotentialen i Instagrams brugergrænseflade – en socialsemiotisk-mediarkæologisk tilgang

Søren Vigild Poulsen, Videnskabelig assistent, Institut for Sprog og Kommunikation, SDU

vigild@sdu.dk

Instagram er en social medieteknologi, der stiller værktøjer til billedoptagning, -redigering og -deling til rådighed for millioner af brugere. Disse værktøjer er forvalgt i kraft af udformningen af brugergrænsefladen, og det betyder blandt andet, at teknologien gør visse former for interaktion muligt, mens den begrænser andre former. I denne henseende er Instagram ikke bare en teknisk størrelse, men også et socialt og semiotisk artefakt, som er ladet med sociale værdier og normer, og som både er formet af og rammesætter social praksis. Det er også

grunden til, at Instagram (sammen med andre sociale medier) er en vigtig genstand for socialesemiotisk analyse.

Dette oplæg beretter om, hvordan man udforsker betydningspotentialer af de værktøjer, som Instagrams brugergrænseflade indeholder. I oplægget fokuseres der på, hvordan værktøjerne har udviklet sig historisk, og hvordan værktøjernes betydningspotentialer opbygges i takt med, at Instagrams brugere benytter dem til at kommunikere og interagere med hinanden. Oplægget skitserer en metodologi, der kombinerer socialesemiotik og mediearkæologi. Socialesemiotikken bruges til systematisk at kortlægge de værktøjer, der som semiotiske ressourcer benyttes til at skabe betydning i sociale sammenhænge. Mediearkæologien anvendes som en ramme for diakrone undersøgelser af værktøjernes betydningspotentialer. Oplægget præsenterer resultaterne af en igangværende undersøgelse af designhistorien om Instagrams brugergrænseflade. Resultaterne bruges endvidere til at diskutere forholdet mellem Instagram som social medieteknologi og brugerens sociale praksisser.

Hvad har frikvarteret med demokrati at gøre?

Forbindelser mellem sprog, viden og *knowers* i dansk som andetsprogsundervisningen

Anna-Vera Meidell Sigsgaard

Professionshøjskolen Metropol

anms@phmetropol.dk

Med den nye folkeskolereform er der kommet eksplicit krav om at indarbejde sprog og sproglig udvikling i alle skolens fag. Statistisk set præsterer tosprogede børn dog fortsat lavere i de nationale test og skolens afgangsprøver, hvilket ofte forklares med deres forskellige sproglige og kulturelle baggrund som begrundelse. Disse elever forventes tilgodeset af en inkluderende pædagogik, hvor dansk som andetsprogsfaget (DSA) indarbejdes som dimension i den øvrige fagundervisning. Fund fra min ph.d. afhandling viser imidlertid, at lærere har svært ved at indarbejde DSA på en meningsfuld måde for eleverne. Resultatet er undervisning hvor læring af både faget og fagets sprog fremkommer på sådan en implicit måde, at eleverne selv må finde ud af hvad de skal vide og hvordan de skal give udtryk for det (Meidell Sigsgaard, 2013). Denne overladelse af eleverne i *the every day domain* (Macken-Horarick, 1996) kan muligvis forklares ift. hvem den ideelle *knower* (Maton, 2014) i det observerede klasserum ser ud til at være, og på den værdi som de *sociale relationer* ser ud til at få, frem for de *epistemiske relationer* i emnets indhold (Meidell Sigsgaard, 2012).

Dette paper fokuserer på et eksempel fra en femte klasses undervisning i et historieforløb, hvor lærerne forsøger at hjælpe eleverne med at forstå begrebet demokrati. Ved at se på hvilke *lexical strings* (Martin & Rose, 2007) forekommer i samtalen, og hvordan disse fordeler sig over de forskellige *domains* (Macken-Horarick, 1996), bliver det tydeligt hvor lærerne lægger deres energi i forklaringerne, og hvordan dette påvirker elevernes læringsmuligheder. Sammen med ideen om den ideelle *knower* kan denne analyse gøre synligt hvilke forventninger der ligger til eleverne, og peger i retningen af muligheder for at udvide elevernes forståelse af det faglige indhold.

Referanser:

Macken-Horarick, M. (1996). LiteracyAndLearningAcrossCurriculum. In R. Hasan & G. Williams (Eds.), *Literacy in Society* (pp. 232–278). New York: Addison Wesley Longman.

11. Nordisk workshop i SFL og socialsemiotik

- Martin, J. R., & Rose, D. (2007). *Working With Discourse: Meaning Beyond the Clause* (2nd ed., p. 363). London: Continuum.
- Maton, K. (2014). *Knowledge and Knowers - Towards a realist sociology of education*. Abingdon: Routledge.
- Meidell Sigsgaard, A.-V. (2012). Who Has the Knowledge if not the Primary Knower ? - Using exchange structure analysis to cast light on particular pedagogic practices in teaching Danish as a Second Language and History 1 Introduction – What Are We Going To Learn Today ? In J. S. Knox (Ed.), *To Boldly Proceed: Papers from the 39th International Systemic Functional Congress*. 39th ISFC Organising Committee - Sydney.
- Meidell Sigsgaard, A.-V. (2013). *Who Knows What? The teaching of knowledge and knowers in a fifth grade Danish as a second language classroom*. University of Aarhus. Retrieved from <http://www.legitimationcodetheory.com/publications.html>

"Reading to learn" på försök

Renate Walder

Schweiz

renate.walder@yahoo.com

Fördelen med en workshop borde vara att man får lov att presentera ofullbordade projekt för att få feedback och idéer. Mitt projekt är i högsta grad ofullbordat. Det pågår nämligen fortfarande medan jag skriver det här abstractet.

Jag har fått möjligheten att samarbeta med två lärare vid en skola i Schweiz. De blev intresserade när jag berättade om tankarna bakom "Reading to learn" och vi kom överens om att göra ett försök vid deras skola. Två grupper elever (som nyss har börjat fjärde klassen i grundskolan) skulle få undervisning enligt "Reading to learn". Eleverna har antingen tyska som andraspråk eller har läs- och skrivsvårigheter (eller både och). Under sex veckor kommer jag att arbeta med eleverna. Utgångspunkten är en text som behandlas inom temat "Den mänskliga kroppen".

I mitt föredrag kommer jag att redogöra för försöket och dess utfall men även ta upp praktiska svårigheter som jag har stött på. Den största svårigheten är att skolans grammatik går stick i stäv med SFL. Även om projektet får leva vidare kommer det bara att vara en stödåtgärd för de ovannämnda eleverna. I den ordinarie undervisningen gäller det som sägs i kursplanen och i läroböckerna. Utmaningen för mig är: Hur kan jag undervisa enligt "Reading to learn" metoden och få in SFL i undervisningen utan att det blir en krock mellan grammatikmodellerna? Den frågan skulle jag vilja diskutera med erfarna kolleger.